

Repertoriul jurisprudenței

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
MANUEL CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA
prezentate la 4 iulie 2018¹

Cauza C-220/18 PPU

ML
cu intervenția:
Generalstaatsanwaltschaft Bremen

[cerere de decizie preliminară formulată de Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen (Tribunalul Regional Superior din Bremen, Germania)]

„Procedură preliminară – Cooperare polițienească și judiciară în materie penală – Decizia-cadru 2002/584/JAI – Mandat european de arestare – Motive de refuz al executării – Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene – Articolul 4 – Interzicerea tratamentelor inumane și degradante – Condiții de detenție în statul membru emitent”

1. În această trimitere preliminară se ridică din nou probleme referitoare la un mandat european de arestare (MEA), ca urmare a interpretării Deciziei-cadru 2002/584/JAI² date de Curtea de Justiție în Hotărârea din 5 aprilie 2016, Aranyosi și Căldăraru³.

2. Instanța de trimitere solicită Curții explicații suplimentare cu privire la jurisprudența conținută în hotărârea respectivă, în special în cazul în care (eventualele) încălcări ale dreptului de a nu fi supus unor tratamente inumane sau degradante în penitenciarele din statul membru emitent al MEA pot fi reparate chiar de instanțele acestui stat.

I. Cadrul normativ

A. Dreptul Uniunii

1. *Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene*

3. Articolul 4 prevede:

„Nimeni nu poate fi supus torturii și nici pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante.”

1 Limba originală: spaniola.

2 Decizia-cadru a Consiliului din 13 iunie 2002 privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre (JO 2002, L 190, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 6, p. 3), astfel cum a fost modificată prin Decizia-cadru 2009/299/JAI a Consiliului din 26 februarie 2009 (JO 2009, L 81, p. 24) (denumită în continuare „decizia-cadru”).

3 Cauzele C-404/15 și C-659/15 PPU, EU:C:2016:198 (denumite în continuare „Hotărârea Aranyosi”).

2. Decizia-cadru

4. Conform considerentelor (5), (6), (8), (10) și (12):

„(5) [...] introducerea unui nou sistem simplificat de predare a persoanelor condamnate sau bănuite, cu scopul executării sentințelor de condamnare sau a urmăririlor, în materie penală, permite eliminarea complexității și a riscurilor de întârziere inerente procedurilor actuale de extrădare. [...]

(6) Mandatul de arestare european prevăzut în prezenta decizie-cadru constituie prima concretizare, în domeniul dreptului penal, a principiului recunoașterii reciproce pe care Consiliul European l-a calificat drept «piatra de temelie» a cooperării judiciare.

[...]

(8) Deciziile privind executarea mandatului european de arestare trebuie să facă obiectul unor controale suficiente, ceea ce înseamnă că o autoritate judiciară din statul membru în care a fost arestată persoana căutată va trebui să ia decizia de predare a acesteia.

[...]

(10) Mecanismul mandatului european de arestare se bazează pe un grad ridicat de încredere între statele membre. Punerea în aplicare a acestuia nu poate fi suspendată decât în caz de încălcare gravă și persistentă de către unul din statele membre a principiilor enunțate la articolul 6 alineatul (1) [UE, devenit, după modificare, articolul 2 TUE], constatată de Consiliu, în aplicarea articolului 7 alineatul (1) [UE, devenit, după modificare, articolul 7 alineatul (2) TUE] și cu consecințele prevăzute la alineatul (2) din același articol.

[...]

(12) Prezenta decizie-cadru respectă drepturile fundamentale și principiile recunoscute în articolul 6 [UE] și reflectate în [cartă] [...], în special în capitolul VI. Nimic din prezenta decizie-cadru nu poate fi interpretat ca o interdicție de a refuza predarea unei persoane împotriva căreia a fost emis un mandat european de arestare, atunci când există motive să se creadă, pe baza unor elemente obiective, că respectivul mandat de arestare a fost emis cu scopul de a urmări sau de a pedepsi o persoană pe motive de sex, rasă, religie, origine etnică, cetățenie, limbă, opinii politice sau orientare sexuală, sau de a aduce atingere situației acestei persoane pentru oricare din aceste motive. [...]

5. Articolul 1 prevede:

„(1) Mandatul european de arestare este o decizie judiciară emisă de un stat membru în vederea arestării și a predării de către un alt stat membru a unei persoane căutate, pentru efectuarea urmăririi penale sau în scopul executării unei pedepse sau a unei măsuri de siguranță privativă de libertate.

(2) Statele membre execută orice mandat european de arestare, pe baza principiului recunoașterii reciproce și în conformitate cu dispozițiile prezentei decizii-cadru.

(3) Prezenta decizie-cadru nu poate avea ca efect modificarea obligației de respectare a drepturilor fundamentale și a principiilor juridice fundamentale, astfel cum sunt acestea consacrate de articolul 6 [UE].”

6. Articolul 5 prevede:

„Executarea mandatului european de arestare de către autoritatea judiciară de executare poate fi subordonată prin dispozițiile dreptului statului membru de executare următoarelor condiții:

[...]

2. în cazul în care infracțiunea pentru care a fost emis mandatul european de arestare este sancționată cu o pedeapsă sau o măsură de siguranță privativă de libertate cu caracter permanent, executarea respectivului mandat poate fi supusă condiției ca sistemul juridic al statului membru emitent să prevadă dispoziții care permit o reexaminare a pedepsei aplicate – la cerere sau cel târziu după douăzeci de ani – sau aplicarea unor măsuri de clemență pe care persoana le poate solicita, în conformitate cu dreptul sau practica statului membru emitent, în vederea neexecutării acestei pedepse sau măsuri;
3. atunci când persoana care face obiectul unui mandat european de arestare în scopul urmăririi penale este resortisant sau rezident al statului membru de executare, predarea poate fi supusă condiției ca persoana, după ce a fost audiată, să fie returnată în statul membru de executare pentru a executa acolo pedeapsa sau măsura de siguranță privativă de libertate care au fost pronunțate împotriva sa în statul membru emitent.”

7. Conform articolului 6:

„(1) Autoritatea judiciară emitentă este autoritatea judiciară a statului membru emitent care este competentă să emită un mandat european de arestare, în conformitate cu dreptul acestui stat.

(2) Autoritatea judiciară de executare este autoritatea judiciară a statului membru de executare, care este competentă să execute mandatul european de arestare, în conformitate cu dreptul acestui stat.

(3) Fiecare stat membru informează Secretariatul General al Consiliului despre autoritatea judiciară competentă, în conformitate cu dreptul intern.”

8. Articolul 7 are următorul cuprins:

„(1) Fiecare stat membru poate desemna o autoritate centrală sau, atunci când sistemul juridic al acestuia prevede astfel, mai multe autorități centrale, pentru a asista autoritățile judiciare competente.

(2) Un stat membru poate, în cazul în care se dovedește necesar din motive de organizare a sistemului său judiciar, să încredințeze autorității sau autorităților sale centrale transmiterea și primirea administrative a mandatelor europene de arestare, precum și a oricărei alte corespondențe oficiale în legătură cu acestea.

Statul membru care dorește să utilizeze posibilitățile prevăzute în prezentul articol comunică Secretariatului General al Consiliului informațiile referitoare la autoritatea centrală sau la autoritățile centrale desemnate. Aceste indicații sunt obligatorii pentru toate autoritățile statului membru emitent.”

9. Conform articolului 15:

„(1) Autoritatea judiciară de executare decide, în termenele și în condițiile stabilite în prezenta decizie-cadru, predarea persoanei.

(2) În cazul în care autoritatea judiciară de executare consideră că informațiile comunicate de statul membru emitent sunt insuficiente pentru a-i permite să decidă predarea, aceasta solicită furnizarea de urgență a unor informații suplimentare necesare, în special în legătură cu articolele 3-5 și 8, și poate stabili o dată limită pentru primirea acestora, ținând cont de necesitatea de a respecta termenele stabilite la articolul 17.

(3) Autoritatea judiciară emitentă poate, în orice moment, să transmită toate informațiile suplimentare utile autorității judiciare de executare.”

B. Dreptul german. *Gesetz über die internationale Rechtshilfe in Strafsachen*⁴

10. Decizia-cadru a fost transpusă în ordinea juridică germană prin intermediul articolelor 78-83 litera k), astfel cum au fost modificate⁵, din IRG.

11. În temeiul articolului 29 alineatul 1 din IRG, Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen (Tribunalul Regional Superior din Bremen, Germania) se pronunță cu privire la admisibilitatea predării în cazul în care persoana urmărită nu a consimțit la predarea sa.

12. Articolul 73 din IRG prevede:

„În lipsa unei cereri în acest sens, asistența judiciară și transmiterea de informații sunt ilicite în cazul în care contravin unor principii esențiale ale ordinii juridice germane. În cazul unei cereri formulate în temeiul părților opt, nouă și zece, asistența judiciară este ilicită în cazul în care contravine principiilor prevăzute la articolul 6 [TUE].”

II. Procedura principală și întrebările preliminare

13. La 31 octombrie 2017, Nyiregyháza járásbírószág (Tribunalul Districtului Nyiregyháza, Ungaria) a emis un MEA în vederea executării unei pedepse privative de libertate de un an și opt luni, dispusă împotriva ML, cetățean maghiar, în calitate de autor al infracțiunilor de vătămare corporală, distrugere, fraudă și tâlhărie, prin hotărârea pronunțată (*in absentia*) la 14 septembrie 2017.

14. Aceeași instanță maghiară emisese anterior, la 2 august 2017, un alt MEA pentru predarea ML în vederea judecării pentru faptele care, ulterior, au condus la condamnarea sa.

15. Amtsgericht Bremen (Tribunalul Districtual din Bremen, Germania) a dispus arestarea ML la 12 decembrie 2017. ML fusese însă deja arestat la 23 noiembrie 2017, în executarea primului MEA.

16. Prin ordonanța din 19 decembrie 2017, Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen (Tribunalul Regional Superior din Bremen, Germania), după ce a revocat arestarea dispusă în temeiul primului MEA, a dispus arestarea ML în vederea executării MEA din 31 octombrie 2017.

17. ML nu a consimțit la predarea sa autorităților maghiare și a solicitat sesizarea Curții de Justiție cu o cerere de decizie preliminară. Înainte de a se pronunța cu privire la predare, autoritatea judiciară a solicitat clarificări suplimentare.

4 Legea privind asistența judiciară internațională în materie penală din 23 decembrie 1982 (denumită în continuare „IRG”).

5 Modificarea a fost efectuată prin Europäisches Haftbefehlsgesetz (Legea privind mandatul european de arestare) din 20 iulie 2006 (BGBl. 2006 I, p. 1721).

18. În contextul primului MEA, Ministerul Justiției maghiar informase deja Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen (Tribunalul Regional Superior din Bremen, Germania) cu privire la penitenciarele în care urma să fie deținut ML, oferind garanții că acesta nu va fi supus în niciun caz unor tratamente inumane sau degradante, în sensul articolului 4 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”).

19. Pe baza acestor informații, prin decizia din 9 ianuarie 2018, instanța de executare a arătat că detenția ML în unul dintre penitenciarele indicate de Ministerul Justiției maghiar nu ridică probleme. Cu toate acestea, instanța de executare avea îndoieli cu privire la condițiile din alte penitenciare, prezentate de asemenea de minister drept posibile locuri de detenție, motiv pentru care, în conformitate cu principiile privind executarea pedepselor, adoptate de Consiliul Europei în anul 2006⁶, și cu Normele minimale ale Organizației Națiunilor Unite privind tratamentul deținuților⁷, a adresat autorităților maghiare o serie de întrebări⁸.

20. În răspunsul Ministerului Justiției maghiar din 12 ianuarie 2018, se arată că la 25 octombrie 2016 au intrat în vigoare legi care oferă deținuților posibilitatea de a formula plângere împotriva condițiilor de detenție.

21. Aceste informații au fost completate de Ministerul Justiției maghiar la 1 februarie 2018, care a adăugat că persoana solicitată va rămâne în penitenciarul din Budapesta pentru o perioadă cuprinsă între una și trei săptămâni, sub rezerva unor eventuale circumstanțe neprevăzute. În perioada respectivă, se vor adopta măsuri nespecificate privind executarea predării.

22. La 12 februarie 2018, instanța de executare a solicitat anumite detalii privind condițiile din penitenciarul din Budapesta. Aceasta a întrebat de asemenea în ce alte penitenciare ar putea fi deținut ML și cum putea să verifice, în mod real, condițiile de detenție aplicabile. Autoritățile maghiare nu au răspuns la cererea respectivă în termenul indicat de instanța de executare (28 februarie 2018)⁹.

23. Ministerul Public german a pus concluzii de admitere a executării MEA, la care ML se opune. În aceste împrejurări, Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen (Tribunalul Regional Superior din Bremen, Germania) a formulat următoarele întrebări preliminare, solicitând soluționarea lor potrivit procedurii de urgență:

„1) Ce semnificație are, în cadrul interpretării dispozițiilor menționate anterior, faptul că în statul membru emitent există căi de atac pe care deținuții le pot utiliza în privința condițiilor de detenție?

a) În cazul în care autoritățile judiciare de executare dispun de dovezi privind existența, în ceea ce privește condițiile de detenție din statul membru emitent, a unor deficiențe sistemice sau generalizate care privesc anumite grupuri de persoane sau anumite centre de detenție, poate fi exclus, având în vedere dispozițiile menționate mai sus, un risc real ca persoana urmărită să fie supusă unui tratament inuman sau degradant în cazul în care ar fi extrădată, de natură să împiedice extrădarea, pentru simplul fapt că au fost instituite aceste căi de atac, fără a fi necesară o examinare suplimentară a condițiilor de detenție?

6 Recomandarea REC(2006)2 a Consiliului de Miniștri, adresată statelor membre, privind Normele penitenciare europene (http://www.interiuris.org/archivos/REGLAS_PENITENCIARIAS_EUROPEAS.pdf).

7 Cunoscute drept „Normele Nelson Mandela” (https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/Brochure_on_the_The_UN_Standard_Minimum_the_Nelson_Mandela_Rules-S.pdf).

8 Instanța a solicitat informații detaliate privind condițiile regimului de detenție, și anume dimensiunile și caracteristicile celulelor, asistența medicală, regimul de alimentație, condițiile din toalete, vestimentația, încălzirea și curățenia, vizitele, activitățile și timpul liber, existența unor violențe între deținuți sau utilizarea mijloacelor coercitive de către personalul penitenciarului.

9 Ministerul Public german a recunoscut în ședință că, la 27 martie 2018, autoritățile maghiare au reiterat, în scris, garanția menționată la punctul 18 din prezentele concluzii.

- b) Este relevant în această privință faptul că Curtea Europeană a Drepturilor Omului nu a identificat elemente care să indice că aceste căi de atac nu oferă deținuților perspective realiste de îmbunătățire a condițiilor de detenție inadecvate?
- 2) În cazul în care, conform răspunsului la prima întrebare preliminară, simpla existență a acestor căi de atac ale deținuților fără o examinare suplimentară a condițiilor de detenție din statul membru emitent de către autoritățile judiciare de executare nu este de natură să excludă un risc real ca persoana urmărită să fie supusă unui tratament inuman sau degradant:
- a) dispozițiile menționate anterior trebuie interpretate în sensul că examinarea condițiilor de detenție din statul membru emitent de către autoritățile judiciare de executare trebuie extinsă la toate penitenciarele sau la celelalte centre de detenție, în care persoana urmărită ar putea fi preluată? Acest lucru este valabil și în cazul unei detenții temporare sau efectuate cu scop de transfer în anumite centre de detenție? Sau examinarea se poate limita la acel centru de detenție în care, conform precizărilor autorităților din statul membru emitent, persoana urmărită va fi, probabil, deținută cea mai mare parte a timpului?
- b) este necesară în acest scop o examinare completă a respectivelor condiții de detenție, care să identifice atât suprafața spațiului personal per deținut, cât și celelalte condiții de detenție? Evaluarea condițiilor de detenție astfel identificate trebuie efectuată în lumina jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, astfel cum rezultă din Hotărârea Muršić împotriva Croației (Hotărârea din [20] octombrie 2016, nr. 7334/13 [CE:ECHR:2016:1020]JUD000733413)?
- 3) În cazul în care, conform răspunsului la a doua întrebare preliminară, trebuie admis că autoritățile judiciare de executare au obligația de a examina toate centrele de detenție în discuție:
- a) se poate renunța la examinarea de către autoritățile judiciare de executare a condițiilor de detenție ale fiecăruia dintre centrele de detenție în discuție în considerarea faptului că statul membru emitent a dat o asigurare generală că persoana urmărită nu riscă să fie supusă unui tratament inuman sau degradant?
- b) sau, în loc de a examina condițiile de detenție ale fiecăruia dintre centrele de detenție în discuție, autoritățile judiciare de executare pot acorda extrădarea cu condiția ca persoana urmărită să nu fie supusă unui astfel de tratament?
- 4) În cazul în care, conform răspunsului la a treia întrebare preliminară, asigurările date și condițiile stabilite nu dispensează autoritățile judiciare de executare de obligația de a examina condițiile de detenție ale fiecăruia dintre centrele de detenție în discuție din statul membru emitent:
- a) obligația de examinare a autorităților judiciare de executare trebuie extinsă la toate centrele de detenție în discuție și în cazul în care autoritățile judiciare de executare din statul membru emitent precizează că durata detenției în acel loc a persoanei urmărite nu va depăși trei săptămâni, sub rezerva apariției unor împrejurări care să împiedice acest lucru?
- b) această situație se regăsește și atunci când autoritățile judiciare de executare nu pot identifica dacă aceste informații au fost furnizate de autoritățile judiciare emitente sau dacă provin de la autoritățile centrale ale statului membru emitent, care au acționat în urma cererii de asistență a autorității judiciare emitente?"

III. Procedura în fața Curții

24. Trimiterea preliminară a fost primită de Curte la 27 martie 2018, hotărându-se soluționarea sa potrivit procedurii preliminare de urgență.

25. Au formulat observații scrise ML, guvernele german și maghiar, precum și Comisia, care au participat, împreună cu Ministerul Public german și cu guvernele belgian, danez, irlandez, spaniol, neerlandez și român, la ședința publică desfășurată la 14 iunie 2018.

IV. Analiză

A. Aspecte preliminare

26. În Hotărârea Aranyosi, în care Curtea a răspuns la mai multe întrebări preliminare adresate de aceeași instanță care a formulat prezenta cerere de decizie preliminară, Curtea a statuat că articolul 1 alineatul (3), articolul 5 și articolul 6 alineatul (1) din decizia-cadru trebuie interpretate în sensul că, „în prezența unor elemente obiective, fiabile, precise și actualizate în mod corespunzător care dovedesc existența unor deficiențe fie sistemice sau generalizate, fie afectând anumite grupuri de persoane ori chiar anumite centre de detenție în ceea ce privește condițiile de detenție în statul membru emitent, autoritatea judiciară de executare trebuie să verifice, în mod concret și precis, dacă există motive serioase și temeinice de a crede că persoana vizată de un mandat european de arestare emis în scopul efectuării urmăririi penale sau al executării unei pedepse privative de libertate se va confrunta, ca urmare a condițiilor detenției sale în statul membru respectiv, cu un risc real de a fi supusă unui tratament inuman sau degradant, în sensul articolului 4 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, în cazul predării sale statului membru menționat”¹⁰.

27. „În acest scop – astfel cum arată Curtea în continuare –, ea trebuie să solicite furnizarea unor informații suplimentare autorității judiciare emitente, care, după ce a solicitat, la nevoie, asistența autorității centrale sau a uneia dintre autoritățile centrale ale statului membru emitent, [...] trebuie să comunice aceste informații în termenul stabilit într-o astfel de cerere. Autoritatea judiciară de executare trebuie să își amâne decizia privind predarea persoanei în cauză până la obținerea informațiilor suplimentare care îi permit să înlătore existența unui asemenea risc. În cazul în care existența acestui risc nu poate fi înlăturată într-un termen rezonabil, autoritatea respectivă trebuie să decidă dacă este necesar să pună capăt procedurii de predare”¹¹.

28. În anul 2016, Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen (Tribunalul Regional Superior din Bremen, Germania) a solicitat Curții să își clarifice jurisprudența, adresându-i o serie de întrebări suplimentare. Cu toate acestea, Curtea nu i-a putut da un răspuns, deoarece MEA a fost retras înainte ca aceasta să se pronunțe, ceea ce a determinat închiderea procedurii preliminare¹².

29. Cu această (a treia) ocazie, instanța de trimitere solicită Curții, în concret, să interpreteze articolul 1 alineatul (3), articolul 5 și articolul 6 alineatul (1) din decizia-cadru coroborate cu articolul 4 din cartă în legătură cu „procedura indicată în hotărârea pronunțată în cauza Aranyosi și Căldăraru [...] în vederea examinării condițiilor de detenție din statul membru emitent de către autoritățile judiciare de executare”¹³.

¹⁰ Hotărârea Aranyosi, dispozitiv.

¹¹ *Ibidem*.

¹² Astfel, noua cauză Aranyosi II a rămas fără obiect, astfel cum a statuat Curtea prin Ordonanța din 15 noiembrie 2017, Aranyosi (C-496/16, nepublicată, EU:C:2017:866).

¹³ Ordonanța de trimitere, punctul I al doilea paragraf *in fine*.

30. Înainte de a proceda la analiza întrebărilor preliminare adresate, trebuie amintit că decizia-cadru are ca obiect înlocuirea sistemului tradițional de extrădare, caracterizat printr-o importantă componentă politică de oportunitate, cu un sistem de predare între autoritățile judiciare bazat pe principiul recunoașterii reciproce, care se întemeiază pe un grad ridicat de încredere între statele membre¹⁴.

31. Principiul recunoașterii reciproce, „care constituie «piatra de temelie» a cooperării judiciare, implică, în temeiul articolului 1 alineatul (2) din decizia-cadru, obligația statelor membre de a da curs unui mandat european de arestare”¹⁵. La rândul său, principiul respectiv „se bazează [...] pe încrederea reciprocă dintre statele membre cu privire la faptul că ordinele lor juridice naționale sunt în măsură să furnizeze o protecție echivalentă și efectivă a drepturilor fundamentale recunoscute la nivelul Uniunii, în special în cartă”¹⁶.

32. Principiile recunoașterii reciproce și încrederii reciproce au o importanță fundamentală în dreptul Uniunii, având în vedere că, astfel cum a statuat Curtea în Hotărârea Aranyosi, făcând referire la Avizul 2/13¹⁷, ele „permit crearea și menținerea unui spațiu fără frontiere interioare”, dat fiind că, „[m]ai concret, principiul încrederii reciproce impune, îndeosebi în ceea ce privește spațiul de libertate, securitate și justiție, fiecăruia dintre aceste state să considere, mai puțin în situații excepționale, că toate celelalte state membre respectă dreptul Uniunii și în special drepturile fundamentale recunoscute de acesta”¹⁸.

33. Prin urmare, cu excepția situațiilor de neexecutare obligatorie enumerate pe larg la articolul 3 din decizia-cadru și a celor de neexecutare facultativă menționate la articolele 4 și 4a, autoritatea judiciară de executare este obligată, în principiu, să execute MEA, neavând posibilitatea să îl supună altor condiții decât cele prevăzute la articolul 5 din decizia-cadru.

34. Astfel, „executarea mandatului european de arestare constituie principiul, refuzul executării unui astfel de mandat este conceput ca o excepție, care trebuie să facă obiectul unei interpretări stricte”¹⁹.

35. Legiuitorul Uniunii a prevăzut că punerea în aplicare a mecanismului MEA „nu poate fi suspendată decât în caz de încălcare gravă și persistentă de către unul din statele membre a principiilor enunțate la articolul [2 TUE], constatată de Consiliu, în aplicarea [articolului 7 alineatul (1) TUE] și cu consecințele prevăzute la alineatul (2) din același articol”²⁰.

36. Din Hotărârea Aranyosi rezultă însă că, în afara situației la care tocmai ne-am referit (și anume cea în care Consiliul a constatat în mod oficial, în temeiul articolului 7 TUE, o încălcare gravă și persistentă a valorilor și a drepturilor consacrate la articolul 2 TUE), dreptul Uniunii permite neexecutarea unui MEA în alte cazuri speciale, cu caracter excepțional. Analiza celei de a doua, a celei de a treia și a celei de a patra întrebări preliminare ne va permite să apreciem întinderea acestei excepții.

14 A se vedea în special Hotărârea din 16 iulie 2015, Lanigan (C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, punctul 27).

15 Hotărârea din 25 ianuarie 2017, Vilkas (C-640/15, EU:C:2017:39, punctul 68).

16 Hotărârea Aranyosi, punctul 77 și jurisprudența citată.

17 Avizul (Aderarea Uniunii la Convenția Europeană a Drepturilor Omului) din 18 decembrie 2014, EU:C:2014:2454, punctul 191.

18 Hotărârea Aranyosi, punctul 78. În alt context (privind recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești pronunțate în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești), dar în același sens, Curtea a statuat că „sistemele de recunoaștere și de executare a hotărârilor judecătorești pronunțate într-un stat membru instituite prin Regulamentul [(CE) nr. 2201/2003 al Consiliului din 27 noiembrie 2003 privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești, de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1347/2000 (JO 2003, L 338, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 6, p. 183)] se bazează pe principiul încrederii reciproce între statele membre cu privire la faptul că ordinele lor juridice naționale sunt în măsură să furnizeze o protecție echivalentă și efectivă a drepturilor fundamentale recunoscute la nivelul Uniunii, în special în Carta drepturilor fundamentale” (Hotărârea din 22 decembrie 2010, Aguirre Zarraga, C-491/10 PPU, EU:C:2010:828, punctul 70).

19 Hotărârea din 23 ianuarie 2018, Piotrowski (C-367/16, EU:C:2018:27, punctul 48).

20 Considerentul (10) al deciziei-cadru.

1. Cu privire la incidența mijloacelor de protecție puse la dispoziție de statul membru emitent (prima întrebare preliminară)

37. Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen (Tribunalul Regional Superior din Bremen, Germania) circumscrie prima întrebare preliminară unui context factual foarte exact: atunci când autoritățile judiciare de executare dispun de „dovezi privind existența, în ceea ce privește condițiile de detenție din statul membru emitent, a unor deficiențe sistemice sau generalizate care privesc anumite grupuri de persoane sau anumite centre de detenție”.

38. Plecând de la această premisă, instanța de trimitere solicită să se stabilească „ce incidență au posibilitățile de protecție juridică oferite de statul membru emitent persoanei deținute, în ceea ce privește condițiile de detenție”.

39. Considerăm că, prin intermediul acestei întrebări, instanța de trimitere ar putea afla de una singură răspunsul pe care îl solicită Curții. Dacă „posibilitățile de protecție juridică [oferite] de statul membru emitent” ar fi suficiente pentru a înlătura riscul unor tratamente inumane sau degradante, nu s-ar mai ridica problema „existenț[ei] unor deficiențe sistemice sau generalizate privind condițiile de detenție”.

40. În opinia noastră, situația prezentată de instanța de trimitere nu este identică cu cea care a condus la pronunțarea Hotărârii Aranyosi:

– la momentul respectiv (anul 2015), instanța de trimitere arăta că, pe baza informațiilor disponibile, era convinsă că existau indicii probante potrivit cărora domnul Aranyosi putea fi supus unor condiții de detenție contrare articolului 3 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului (denumită în continuare „CEDO”) și articolului 6 TUE, în special ca urmare a supraaglomerării centrelor de detenție²¹;

– în prezent (anul 2018), contextul s-a schimbat și, tocmai pentru a *actualiza*²² elementele de apreciere în vederea confirmării sau a schimbării convingerii formate inițial, instanța de trimitere a solicitat informații suplimentare autorităților maghiare. Pe baza informațiilor obținute, aceasta consideră că este oportun să se aibă un vedere un *nou* factor relevant, și anume introducerea unor mijloace de apărare care nu existau în statul emitent la momentul formulării întrebărilor preliminare soluționate prin Hotărârea Aranyosi²³.

41. Informațiile (noi) furnizate instanței de trimitere de autoritățile maghiare relevă că la 25 octombrie 2016 au fost adoptate anumite dispoziții legislative pentru a oferi persoanelor afectate posibilitatea de a formula plângere împotriva condițiilor de detenție. Conform ordonanței de trimitere, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat că nu există indicii că măsurile respective nu oferă o posibilitate reală de îmbunătățire a condițiilor de detenție, conforme cu interzicerea tratamentelor inumane sau degradante²⁴.

21 În acest sens, Hotărârea Aranyosi, punctele 42-45.

22 Curtea, în răspunsul dat, a statuat în mod clar că „existența unor deficiențe fie sistemice sau generalizate, fie afectând anumite grupuri de persoane ori chiar anumite centre de detenție” „trebuie să se întemeieze [...] pe elemente obiective, fiabile, precise și *actualizate în mod coresponsător*” (Hotărârea Aranyosi, punctul 89, sublinierea noastră).

23 Guvernul maghiar reproșează instanței de trimitere că nu a analizat suficient, în afară de introducerea mijloacelor respective, progresele realizate cu privire la condițiile din închisorile maghiare ca urmare a reducerii numărului deținuților, a creșterii numărului de locuri din penitenciare și a utilizării crescânde a regimului de arest la domiciliu (punctele 13 și 14 din observațiile scrise).

24 Punctul 30 din ordonanța de trimitere.

42. Astfel, conform Hotărârii Curții Europene a Drepturilor Omului din 14 noiembrie 2017²⁵, invocată de instanța de trimitere, „nimic nu demonstrează că [noile măsuri adoptate de legiuitorul maghiar] nu oferă perspective reale de îmbunătățire a condițiilor de detenție inadecvate și nu sunt în măsură să ofere deținuților o posibilitate efectivă de a adapta condițiile respective la cerințele prevăzute la articolul 3 din convenție”²⁶, controlul judiciar al acțiunilor administrației penitenciarelor fiind garantat în mod explicit²⁷.

43. Faptul că, începând cu anul 2016, legislația maghiară dispune de un mecanism de control judiciar care permite deținuților să solicite protecția autorităților judiciare cu privire la condițiile de detenție inadecvate, ar trebui să fie suficient, dacă acest mecanism funcționează în mod corespunzător, pentru a elimina deficiențele sistemice sau generalizate ale sistemului penitenciar național în ceea ce privește garantarea dreptului de a nu fi supus unor tratamente inumane sau degradante. Încrederea reciprocă care – astfel cum am menționat – se află la baza sistemului MEA, împreună cu care reprezintă rațiunea de a fi a recunoașterii reciproce a deciziilor judiciare, susține această abordare.

44. Este posibil totuși ca noua legislație să aibă mai degrabă caracter declarativ decât efectiv și să nu ofere o protecție suficientă. Dacă aceasta ar fi situația, având în vedere „caracterul absolut al dreptului garantat la articolul 4 din cartă”²⁸, s-ar impune protecția sa de către autoritatea judiciară de executare, atunci când „dispune de elemente care atestă un risc real privind aplicarea unor tratamente inumane sau degradante persoanelor deținute în statul membru emitent”²⁹.

45. Pentru a aprecia instituirea *efectivă* a acestui mecanism de protecție, amintim că, în conformitate cu Hotărârea Aranyosi, „elemente obiective, fiabile, precise și actualizate în mod corespunzător cu privire la condițiile de detenție care prevalează în statul membru emitent [...] pot rezulta, printre altele, din decizii judiciare internaționale precum *hotărârile Curții Europene a Drepturilor Omului*, din decizii judiciare ale statului membru emitent, precum și din decizii, din rapoarte sau din alte *documente întocmite de organele Consiliului Europei* sau care fac parte din sistemul Organizației Națiunilor Unite”³⁰.

46. Or, informațiile din dosarul cauzei permit să se concluzioneze că măsurile stabilite de legiuitorul maghiar nu reprezintă soluții teoretice sau imposibile, ci sunt apte să producă consecințe practice efective.

47. Astfel a apreciat, în primul rând, Curtea Europeană a Drepturilor Omului, atunci când a statuat că noile norme nu sunt lipsite de valoare, ci garantează în mod efectiv dreptul de a nu fi supus unor tratamente inumane sau degradante.

25 Domján împotriva Ungariei, CE:ECHR:2017:1114DEC000543317.

26 *Ibidem*, punctul 22.

27 *Ibidem*, punctul 22 *in fine*. În aceeași hotărâre, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a examinat dacă măsurile legislative adoptate în anul 2016 au condus la remedierea eficientă a deficiențelor semnalate cu privire la sistemul penitenciar maghiar în Hotărârea din 10 martie 2015, Varga și alții împotriva Ungariei, CE:ECHR:2015:0310JUD001409712.

28 Hotărârea Aranyosi, punctul 86.

29 Hotărârea Aranyosi, punctul 88.

30 Hotărârea Aranyosi, punctul 89, sublinierea noastră.

48. În al doilea rând, Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei a salutat, prin decizia din iunie 2017³¹, eforturile autorităților maghiare de a soluționa problema supraaglomerării închisorilor și a constatat că măsurile luate par să fi produs primele rezultate, fiind de așteptat ca acestea, precum și altele care pot fi adoptate în viitor, să ajute autoritățile naționale să desfășoare, de la caz la caz, acțiuni concrete și efective pentru a aborda în continuare problema respectivă³².

49. Instanța de trimitere recunoaște că, având în vedere poziția adoptată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, „autoritatea judiciară de executare ar putea fi nevoită să admită că noile posibilități de protecție juridică [...] înlătură un risc real ca persoana urmărită să fie supusă unui tratament inuman sau degradant ca urmare a condițiilor sale de detenție”³³. Cu toate acestea, întrucât Curtea Europeană a Drepturilor Omului și-a rezervat competența de a se pronunța asupra unor eventuale încălcări ale articolului 3 din convenție în cazul în care căile de atac interne nu sunt eficiente, instanța de trimitere consideră că acest lucru sugerează că respectiva curte nu exclude în totalitate riscul ca persoana urmărită să fie supusă unor tratamente inumane sau degradante³⁴.

50. În realitate, disponibilitatea manifestată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului cu privire la judecarea plângerilor pe care, eventual, ar dori să le introducă deținuții ale căror căi de atac sunt respinse de instanțele naționale nu reprezintă expresia unei neîncrederi generale și de principiu față de sistemul național de garanții. Aceasta constituie, mai degrabă, o atenționare privind faptul că hotărârile judecătorești naționale care nu repară încălcări concrete ale drepturilor garantate de convenție pot fi atacate în fața Curții Europene a Drepturilor Omului³⁵.

51. Chiar în cauza respectivă, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat că măsurile introduse în Ungaria prin reforma din anul 2016 trebuie să fie utilizate de domnul Domján „și [de] oricare altă persoană aflată în situația sa” înainte de a se adresa acestei curți³⁶. Astfel, ea admite în mod implicit posibilitatea ca respectivele căi de atac să asigure protecția garantată de convenție, fără să fie necesar să se apeleze la calea de atac extraordinară care, prin definiție, este reprezentată de instanța europeană³⁷.

52. Desigur, Curtea Europeană a Drepturilor Omului subliniază în continuare că poate să își schimbe poziția „cu privire la posibila eficacitate a căilor de atac naționale în discuție în cazul în care practica autorităților naționale ar demonstra, pe termen lung, că deținuților li se refuză transferul și/sau compensația din motive formale, că procedurile interne sunt excesiv de lungi sau că jurisprudența națională nu respectă cerințele convenției”³⁸. Totuși, atât timp cât schimbarea respectivă nu are loc, trebuie să se prezume că măsurile adoptate în anul 2016 sunt eficiente.

31 Decizia adoptată la cea de a 1288-a reuniune, care a avut loc la 6 și la 7 iunie 2017 (CM/Notes/1288/H46-16). Aceasta este menționată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în Hotărârea din 14 noiembrie 2017, Domján împotriva Ungariei, CE:ECHR:2017:1114DEC000543317, punctul 23.

32 Totuși, instanța de trimitere arată că problema supraaglomerării persistă (aceasta consideră insuficientă crearea, începând cu anul 2015, a peste 1 000 de noi locuri în penitenciare) și că nu are informații privind efectele comutării pedepsei cu închisoarea în arest la domiciliu (punctul 28 din ordonanța de trimitere).

33 Ordonanța de trimitere, punctul 34.

34 *Ibidem*, punctul 35.

35 După cum se știe, Curtea Europeană a Drepturilor Omului poate să se pronunțe numai după epuizarea căilor de atac naționale prevăzute. Prin urmare, fiecare dintre hotărârile sale de admitere presupune existența unei hotărâri judecătorești naționale care nu a avut drept efect repararea încălcării constatate în cele din urmă, fără ca aceasta să implice punerea sub semnul îndoielii a eficacității practice a sistemului național de garantare a drepturilor fundamentale în ansamblul său.

36 Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea din 14 noiembrie 2017, Domján împotriva Ungariei, CE:ECHR:2017:1114DEC000543317, punctul 35.

37 În cauza respectivă, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a subliniat că pe rolul său erau pendinte căile de atac naționale introduse de persoana afectată.

38 Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea din 14 noiembrie 2017, Domján împotriva Ungariei, CE:ECHR:2017:1114DEC000543317, punctul 38.

53. Prin urmare, dacă situația din penitenciare a evoluat în mod favorabil, în sensul sus-menționat, dacă, în prezent, există o reglementare națională care garantează dreptul deținuților la protecție jurisdicțională efectivă împotriva eventualelor încălcări ale articolului 4 din cartă, ca urmare a condițiilor de detenție, și dacă reglementarea respectivă este eficientă, iar nu pur formală sau declarativă, nu se mai poate prezuma, pur și simplu, existența unor „elemente obiective, fiabile și precise [...] care dovedesc realitatea unor deficiențe fie sistemice sau generalizate, fie afectând anumite grupuri de persoane ori chiar anumite centre de detenție”.

54. În opinia noastră, această soluție ține seama în cea mai mare măsură de Hotărârea Aranyosi și de principiile care stau la baza deciziei-cadru, precum și de respectul datorat instanțelor din fiecare stat membru (în prezenta cauză, Ungaria), care nu pot fi suspectate, în mod neîntemeiat, de complicitate generalizată în vederea încălcării articolului 4 din cartă cu ocazia emiterii MEA. Nu se poate asigura menținerea unui sistem de cooperare penală bazat pe încrederea reciprocă dintre autoritățile judiciare atât timp cât instanțele din statul destinat tratării cererilor adresate de statul emitent ca și cum dorința acestora din urmă de a asigura protecția drepturilor fundamentale ar fi inferioară dorinței primelor.

55. În orice caz, primirea unui MEA nu poate determina instanța de executare să aprecieze calitatea sistemului penitenciar din statul emitent în ansamblul său și nici să îl analizeze în conformitate cu propriul drept național. Singurul criteriu de control acceptat este articolul 4 din cartă. Acesta constituie o garanție minimă, dar absolută, în considerarea căreia trebuie prevăzut dreptul la o protecție jurisdicțională efectivă, aptă să asigure o protecție reală și eficientă împotriva torturii și a tratamentelor inumane sau degradante.

56. Faptul că Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat că noul regim al căilor de atac permite acordarea protecției respective reprezintă, în opinia noastră, un element de mare importanță în contextul aprecierii situației generale (prima etapă a dublului test Aranyosi) privind condițiile de detenție din statul membru emitent al MEA. Am putea afirma chiar că acest lucru constituie un factor determinant pentru efectuarea aprecierii respective.

57. Totuși, în măsura în care acesta reprezintă, în ultimă instanță, garanția unui drept absolut, care, având în vedere natura sa, trebuie să beneficieze de o protecție mai degrabă preventivă decât reparatorie, considerăm că existența unui regim eficient al căilor de atac, deși este importantă, ar putea să nu fie suficientă în cazul în care instanța de executare are îndoieli întemeiate privind posibilitatea ca persoana solicitată concret să sufere *in mod imediat* un tratament inuman sau degradant, indiferent de repararea ulterioară a acestei încălcări prin introducerea unor căi de atac judiciare efective în statul membru emitent.

58. Prin urmare, într-o situație precum cea în litigiu în procedura principală, în care este posibil ca instituirea recentă a unui regim judiciar special de garantare a dreptului de a nu fi supus unor tratamente inumane sau degradante în cursul detenției în statul membru emitent să nu fi produs toate efectele care ar face ca riscul încălcării sale să fie excepțional, ar fi justificat ca instanța de executare să solicite informații privind condițiile de detenție a persoanei solicitate (a doua etapă a testului Aranyosi).

2. *Cu privire la întinderea controlului care trebuie efectuat de autoritatea judiciară de executare (a doua, a treia și a patra întrebare preliminară)*

59. Premisa de la care pornesc aceste întrebări este că există în continuare un risc grav de încălcare a articolului 4 din cartă, în cazul în care instanța de trimitere încuviințează executarea MEA.

60. Cu toate acestea, Curtea a statuat în Hotărârea Aranyosi că nu este suficient să se aprecieze existența riscului respectiv³⁹, ci, „[o]dată ce a fost constatată existența unui asemenea risc, mai trebuie apoi ca autoritatea judiciară de executare să aprecieze, în mod concret și precis, dacă există motive serioase și temeinice de a crede că persoana în cauză se va confrunta cu acest risc ca urmare a condițiilor detenției sale avute în vedere în statul membru emitent”⁴⁰.

61. Prin urmare, este necesar nu numai ca instanța de executare să constate existența deficiențelor sistemice (generalizate) în centrele de detenție din statul membru emitent, ci și ca aceasta să verifice „dacă, în împrejurările din speță, există motive serioase și temeinice de a considera că persoana în cauză, ulterior predării sale către statul membru emitent, se va confrunta cu un risc real de a fi supus, în statul membru respectiv, unui tratament inuman sau degradant, [...]”⁴¹.

62. Instanța de trimitere aplică acest criteriu atunci când încearcă să afle care ar fi condițiile de detenție a ML, motiv pentru care a solicitat anumite informații suplimentare⁴². Verificarea lor ar trebui să se limiteze – după cum am menționat – la date obiective și rezonabile care îi pot fi furnizate cu privire la condițiile concrete și specifice care ar viza persoana respectivă. Prin urmare, instanța de trimitere nu trebuie să analizeze, în această etapă, care sunt condițiile generale aplicabile în sistemul penitenciar al statului membru emitent.

63. Instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă, în cazul în care deține dovezi privind existența unor deficiențe sistemice sau generalizate în toate sau în anumite centre de detenție, poate înlătura riscul pe care acestea îl implică pentru integritatea persoanei solicitate atunci când statul emitent a oferit „o garanție generală” în sensul că persoana respectivă nu va fi supusă unor asemenea de tratamente⁴³.

64. Astfel cum recunoaște însăși instanța de trimitere, decizia-cadru nu prevede acest tip de garanții și nu autorizează nici solicitarea lor⁴⁴. Cu toate acestea, în măsura în care în procedura principală este în discuție executarea unui MEA concret, iar nu calitatea sistemului penitenciar din statul membru emitent în ansamblul său, considerăm că, dacă autoritățile din statul respectiv se angajează⁴⁵ să asigure că condițiile concrete de detenție a persoanei solicitate nu implică un risc real ca aceasta să fie supusă unor tratamente inumane sau degradante, autoritatea judiciară de executare nu poate să nu acorde acestui angajament importanța pe care o merită. Fiind vorba despre o obligație asumată în mod oficial, nerespectarea acesteia va putea fi invocată în fața autorității judiciare din statul membru emitent de persoana solicitată.

a) Cu privire la proveniența informațiilor necesare în scopul determinării condițiilor de detenție

65. Cu caracter preliminar, instanța de trimitere solicită să se stabilească ce informații poate utiliza în acest scop instanța de executare și în special care este autoritatea de la care le poate solicita sau primi.

39 „[C]onstatarea existenței unui risc real de tratament inuman sau degradant ca urmare a condițiilor generale de detenție în statul membru emitent nu poate conduce, în sine, la refuzul executării unui mandat european de arestare” (Hotărârea Aranyosi, punctul 91).

40 Hotărârea Aranyosi, punctul 92. Sublinierea noastră.

41 Hotărârea Aranyosi, punctul 94.

42 Instanța de trimitere a respectat astfel punctul 95 din Hotărârea Aranyosi: „autoritatea [judiciară de executare] trebuie să solicite autorității judiciare din statul membru emitent, în temeiul articolului 15 alineatul (2) din decizia-cadru, furnizarea de urgență a oricărei informații suplimentare necesare în ceea ce privește condițiile în care urmează să fie deținută persoana în cauză în respectivul stat membru.

43 Punctul 48 litera c) din ordonanța de trimitere. În realitate, era vorba despre o garanție mai degrabă specială decât generală, deoarece era oferită în mod special cu privire la ML.

44 Executarea MEA poate fi supusă numai condițiilor prevăzute în situațiile speciale menționate la articolul 5 din decizia-cadru (închisoare pe viață, resortisanți sau rezidenți ai statului membru de executare).

45 Angajamentul trebuie să vină din partea autorității competente în materia penitenciarelor, care, în mod normal, nu este instanța care a pronunțat hotărârea de condamnare și nici cea care emite MEA.

66. Articolul 6 alineatul (1) din decizia-cadru prevede că autoritatea judiciară de executare trebuie să coopereze, în principiu, cu autoritatea judiciară care a emis MEA. Recunoașterea reciprocă se creează tocmai prin intermediul dialogului *inter pares* instituit de articolul respectiv, și anume între autoritatea judiciară emitentă, care emite MEA, și cea de executare sau destinatară, care trebuie să îl pună în executare⁴⁶.

67. Conform articolului 7 alineatul (1) din decizia-cadru, fiecare stat membru poate desemna o autoritate centrală „pentru a asista autoritățile judiciare competente”, cărora trebuie să le încredințeze, în conformitate cu alineatul (2) al acestei dispoziții, „transmiterea și primirea administrative [ale] mandatelor europene de arestare, precum și [ale] oricărei alte corespondențe oficiale în legătură cu acestea”⁴⁷.

68. Acest lucru este relevant deoarece instanța de trimitere are îndoieli privind aspectul dacă poate lua în considerare, pentru a-și forma o opinie referitor la condițiile de detenție a ML în Ungaria, informații în privința cărora nu poate verifica dacă provin chiar de la autoritatea judiciară emitentă sau dacă au fost solicitate de aceasta⁴⁸.

69. Conform ordonanței de trimitere, aceste informații au fost furnizate de Ministerul Justiției maghiar, însă nu se specifică dacă au fost transmise în mod direct sau prin intermediul autorității judiciare emitente. În acest al doilea caz, în mod logic, ar fi vorba despre informații relevante pentru executarea MEA, în sensul că valoarea lor juridică decurge din faptul că au fost asumate și confirmate de instanța emitentă.

70. Autoritățile judiciare emitente și cele de executare sunt singurele *protagoniste active* în ceea ce privește executarea MEA. Prin urmare, autoritatea judiciară de executare trebuie să transmită cererile de informații autorității judiciare emitente, care este obligată să le soluționeze⁴⁹. Acest rol al autorităților judiciare nu aduce atingere funcției pur auxiliare pe care o pot avea, dacă este cazul, autoritățile centrale desemnate de statele membre în conformitate cu articolul 7 din decizia-cadru⁵⁰.

71. Prin urmare, autoritatea judiciară de executare trebuie să ia în considerare informațiile furnizate de autoritatea judiciară emitentă sau pe cele care provin de la autoritatea centrală sau de la una dintre autoritățile centrale ale statului membru emitent și care au fost asumate și furnizate de autoritatea judiciară emitentă.

72. Cele de mai sus trebuie interpretate fără a aduce atingere faptului că autoritatea judiciară de executare poate să aibă în vedere de asemenea orice informație pe care o poate obține în vederea constatării existenței unor „elemente obiective, fiabile, precise și actualizate în mod corespunzător”⁵¹, apte să dovedească existența unui risc real de tratament inuman sau degradant.

46 Facem trimitere la Concluziile prezentate în cauza Poltorak (C-452/16 PPU, EU:C:2016:782, punctul 43).

47 *Ibidem*, punctele 44-50, privind funcția pur administrativă a autorităților respective.

48 Punctul 59 din ordonanța de trimitere.

49 Instanța de trimitere a procedat – din nou – în conformitate cu punctul 97 din Hotărârea Aranyosi: „Conform articolului 15 alineatul (2) din decizia-cadru, autoritatea judiciară de executare poate stabili o dată limită pentru primirea informațiilor suplimentare *solicitare autorității judiciare emitente*. Termenul respectiv trebuie adaptat fiecărei spețe pentru a lăsa acestei din urmă autorități timpul necesar pentru a colecta informațiile menționate, la nevoie recurgând în acest scop la asistența autorității centrale sau a uneia dintre autoritățile centrale ale statului membru emitent [...]. În temeiul articolului 15 alineatul (2) din decizia-cadru, termenul menționat trebuie totuși să țină seama de necesitatea respectării termenelor stabilite la articolul 17 din decizia-cadru. *Autoritatea judiciară emitentă este ținută să furnizeze aceste informații autorității judiciare de executare*”. Sublinierea noastră.

50 Care, în Ungaria, este Ministerul Justiției, astfel cum reiese din comunicarea adresată de guvernul maghiar Secretariatului General al Consiliului la 26 aprilie 2004, în conformitate cu dispozițiile articolului 7 alineatul (2) al doilea paragraf din decizia-cadru (ST 8929 2004 INIT din 27 aprilie 2004).

51 Hotărârea Aranyosi, punctul 89.

73. Aceste alte informații îi pot fi furnizate în cursul procedurii naționale de soluționare a MEA, la cererea persoanei solicitate sau a Ministerului Public, care, în Germania, acționează în calitate de autoritate judiciară de executare⁵². Totuși, așa cum informațiile obținute prin aceste mijloace trebuie să fie supuse aprecierii prudente a celor care le solicită⁵³, cele furnizate de instanța emitentă – fie în mod direct, fie garantând pentru ele cu propria autoritate – nu pot fi supuse unei analize care să presupună mai mult decât constatarea provenienței lor, deoarece, în ceea ce privește conținutul acestora, trebuie să prevaleze, în principiu, încrederea pe care se întemeiază recunoașterea reciprocă.

b) Cu privire la întinderea informațiilor necesare pentru determinarea condițiilor de detenție

74. Conform ordonanței de trimitere, termenul stabilit de instanța de trimitere a expirat, fără ca aceasta să fi primit toate informațiile solicitate⁵⁴. Prin urmare, trebuie să se analizeze consecințele acestui comportament (omisiv) al autorității judiciare emitente.

75. Înainte să ne exprimăm opinia cu privire la consecințele respective, nu este inutil să subliniem că cererea de informații trebuie să se limiteze la cele obligatorii, de la caz la caz. Prin intermediul informațiilor solicitate se urmărește verificarea aspectului dacă există un risc real ca persoana solicitată să fie supusă unor tratamente inumane sau degradante. Cererea nu ar trebui să se extindă la alte aspecte, inclusiv la cele referitoare la penitenciare, care nu sunt strict legate de acest risc specific și care vizează condițiile mai mult sau mai puțin favorabile din închisori.

76. Cu toate acestea, din numeroasele întrebări adresate de instanța de executare celei emitente, o parte dintre ele depășesc, în mod evident, întrebările relevante pentru aprecierea existenței unui risc de tratament inuman sau degradant. Astfel, considerăm că întrebările referitoare la posibilitatea de a fuma, la persoanele responsabile cu spălarea hainelor deținuților sau la instalarea de gratii sau de grilaje la ferestrele celulelor⁵⁵, printre altele, depășesc ceea ce este necesar pentru a aprecia dacă există riscul respectiv.

77. În același sens, în opinia noastră, informațiile solicitate nu trebuie să se refere la toate centrele de detenție din statul membru emitent, ci doar la cele care vor prelua persoana solicitată.

52 Conform comunicării transmise de guvernul german Secretariatului General al Consiliului la 7 august 2006 (ST 12509 2006 INIT din 7 septembrie 2006), „autoritățile judiciare competente în conformitate cu articolul 6 [din decizia-cadru] sunt Ministerul Justiției din Republica Federală Germania și din Statele Federale (landuri). Cu titlu de regulă generală, Statele Federale au transferat exercitarea competențelor care decurg din decizia-cadru [...] privind admiterea cererilor cu care sunt sesizate [articolul 6 alineatul (2)] în sarcina Parchetelor Generale ale Statelor Federale”. Nu există informații în sensul că această comunicare a fost modificată ca urmare a Hotărârii din 10 noiembrie 2016, Kovalkovas (C-477/16 PPU, EU:C:2016:861), în care Curtea a statuat că Ministerul Justiției din Lituania nu putea fi calificat drept autoritate judiciară, în sensul articolului 6 din decizia-cadru.

53 În această cauză, instanța de trimitere își asumă de asemenea, într-o oarecare măsură, funcția de autoritate judiciară de executare, în pofida celor menționate în nota de subsol anterioară, deoarece intervine în etapa privind admisibilitatea MEA, în conformitate cu articolele 29 și 32 din IRG (punctul 17 din ordonanța de trimitere). Caracterul dual al autorităților implicate pare să aibă la bază aceeași procedură și aceleași principii ca cele aplicabile extrădării. Astfel cum s-a arătat deja într-un raport din 31 martie 2009, transmis de Consiliul statelor membre în urma celei de a patra runde de evaluări reciproce privind punerea în aplicare a MEA, dispozițiile din IRG în această materie, inclusiv după reforma din anul 2006, „nu contribuie la înțelegerea faptului că predarea pe baza unui MEA nu constituie numai o alternativă ușor diferită la extrădarea clasică, ci o nouă formă de asistență bazată pe principii complet diferite [...] În această situație, experții consideră că există riscul ca autoritățile judiciare [germane] să recurgă la legislația și la jurisprudența în materia extrădării [...]” (ST 7058 2009 REV 2 din 30 aprilie 2009, *Evaluation report on the fourth round of mutual evaluations „The practical application of the European arrest warrant and corresponding surrender procedures between Member States”, report on Germany*, p. 35).

54 La punctul 21 din observațiile sale scrise, guvernul maghiar reproșează instanței de trimitere că nu a așteptat să primească răspunsul său.

55 Punctul 10 din ordonanța de trimitere. A se vedea nota de subsol nr. 8 din prezentele concluzii.

78. Împărtășim opinia Comisiei⁵⁶ în ceea ce privește acest aspect și considerăm, la fel ca guvernului german⁵⁷, a cărei poziție a fost adoptată în ședința publică de majoritatea guvernelor interveniente, că abordarea ar trebui să se limiteze la *efectele previzibile* ale predării, pe care statul membru de executare a putut sau ar fi trebuit să le cunoască la momentul efectuării acesteia. În opinia noastră, acest criteriu este unul rezonabil și, în plus, respectă jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului cu privire la răspunderea statului membru de executare⁵⁸.

79. Din această perspectivă, *efectele previzibile* se referă atât la centrul de detenție în care va fi deținută persoana solicitată imediat după predare, cât și la centrul în care va fi transferată pentru detenția sa ulterioară⁵⁹. Celelalte centre în care ar putea fi transferată persoana respectivă în viitor, în cursul executării pedepsei privative de libertate⁶⁰, nu intră sub incidența efectelor previzibile a căror cunoaștere poate fi impusă statului membru de executare.

c) Cu privire la efectele lipsei unui răspuns din partea instanței emitente cu privire la cererile de informații ale instanței de executare

80. În cazul în care informațiile solicitate și neprimite sunt relevante pentru excluderea posibilității de aplicare a unor tratamente inumane sau degradante, obligația de cooperare loială și de diligență în ceea ce privește gestionarea intereselor proprii trebuie să determine instanța emitentă a MEA să furnizeze autorității judiciare de executare toate informațiile solicitate de aceasta.

81. În cazul în care îndoielile autorității judiciare de executare persistă ca urmare a lipsei informațiilor suplimentare – atunci când, astfel cum am menționat, acestea sunt indispensabile pentru a-și forma o opinie –, autoritatea respectivă poate amâna decizia finală. Spunem că poate *amâna*, iar nu *refuza* predarea, deoarece jurisprudența stabilită în Hotărârea Aranyosi nu implică în mod necesar obligația autorității judiciare de executare ca, în cazul dovedirii existenței unui risc privind încălcarea articolului 4 din cartă, care nu mai este general și abstract, ci concret și personal, să refuze predarea persoanei solicitate.

82. Astfel, Curtea a statuat că, în cazul în care instanța de executare constată, în lumina informațiilor furnizate, „că există în privința persoanei care face obiectul mandatului european de arestare un risc real de tratament inuman sau degradant, [...] *executarea mandatului respectiv trebuie să fie amânată, însă nu poate fi abandonată*”⁶¹.

56 Punctele 14-19 din observațiile sale scrise.

57 Punctele 19 și 20 din observațiile sale scrise, care fac referire la sugestia guvernului Țărilor de Jos în contextul cauzei Aranyosi II [Ordonanța din 15 noiembrie 2017, Aranyosi (C-496/16, nepublicată, EU:C:2017:866)].

58 Hotărârea din 30 octombrie 1991, Vilvarajah și alții împotriva Regatului Unit (cauzele nr. 13163/87, 13164/87, 13165/87, 13447/87 și 13448/87, CE:ECHR:1991:1030JUD001316387), și Hotărârea din 4 februarie 2005, Mamatkulov și Askarov împotriva Turciei (cauzele nr. 46827/99 și 46951/99, CE:ECHR:2005:0204JUD004682799).

59 Instanța de trimitere arată că, potrivit Ministerului Justiției maghiar, ML „va fi preluat, în cursul procedurii de predare, de penitenciarul municipal din Budapesta, urmând să fie transferat ulterior în penitenciarul regional din Szombathely”. Aceasta adaugă că, „pe baza informațiilor de care dispune”, a decis deja, la 9 ianuarie 2018, că nu are rezerve „în ceea ce privește executarea pedepsei în penitenciarul din Szombathely” (ordonanța de trimitere, punctele 9 și 10). În acest caz, problema vizează exclusiv perioada scurtă de detenție în penitenciarul din Budapesta.

60 Motivele plasării unui deținut într-un anumit centru de detenție sunt foarte variate (conduita în timpul executării pedepsei, situația personală și familială, tratamentul la care este supus în penitenciar etc.) și dificil de apreciat în avans.

61 Hotărârea Aranyosi, punctul 98. Sublinierea noastră.

83. În această situație, în cazul în care persoana solicitată este deținută în temeiul MEA, este important în primul rând să se garanteze dreptul său la libertate (articolul 6 din cartă)⁶². Totuși, măsurile adoptate pentru garantarea acestui drept la libertate nu pot aduce atingere executării MEA, atât timp când nu s-a pronunțat o hotărâre definitivă cu privire la acesta⁶³.

84. Curtea adaugă că „[î]n cazul în care existența acestui risc [al unui tratament inuman sau degradant] nu poate fi înlăturată într-un termen rezonabil, autoritatea respectivă trebuie să decidă dacă este necesar să pună capăt procedurii de predare”⁶⁴. Așadar, apreciem că procedura nu se finalizează în mod automat ca urmare a constatării existenței riscului respectiv, autoritatea judiciară de executare putându-și rezerva o perioadă pentru a decide dacă îi pune capăt. În opinia noastră, prin utilizarea expresiei „*a pune capăt procedurii de predare*”, iar nu a expresiei „*a refuza sau a nu executa MEA*”, Curtea transferă, într-o oarecare măsură, răspunderea pentru continuarea procedurii în sarcina autorității judiciare emitente care nu răspunde cererilor de informații suplimentare.

85. În cazul în care existența riscului nu a putut fi exclusă, din cauza lipsei unui răspuns al instanței emitente la cererea de informații formulată de instanța de executare, aceasta din urmă poate informa autoritatea judiciară emitentă că, în aceste condiții, nu continuă procedura de predare.

86. În concluzie, autoritatea judiciară de executare, înainte de a decide că nu va continua procedura de predare, trebuie să analizeze dacă, având în vedere informațiile de care dispune, poate exclude existența riscului unor tratamente inumane sau degradante: a) în centrul de detenție în care, potrivit autorităților maghiare, ar fi deținută persoana solicitată imediat după predarea sa și b) în centrul în care va fi transferată în mod previzibil pentru a executa pedeapsa pentru care a fost solicitată.

87. Cu toate acestea, analiza respectivă nu poate depăși circumstanțele strict necesare pentru a exclude existența riscului unui tratament inuman sau degradant, care nu se poate identifica, pur și simplu, cu condițiile mai bune sau mai proaste din penitenciar.

62 Curtea subliniază că „autoritatea judiciară de executare trebuie să respecte cerința proporționalității, prevăzută la articolul 52 alineatul (1) din cartă, cu privire la restrângerea oricărui drept sau a oricărei libertăți recunoscute prin aceasta. Astfel, emiterea unui mandat european de arestare nu poate justifica menținerea în detenție a persoanei în cauză fără nicio limită temporală” (Hotărârea Aranyosi, punctul 101).

63 Dacă „autoritatea judiciară de executare constată că este obligată să pună capăt detenției persoanei căutate, atunci îi revine sarcina ca, în temeiul articolului 12 și al articolului 17 alineatul (5) din decizia-cadru, să ia, împreună cu punerea provizorie în libertate a acestei persoane, orice măsură pe care o va considera necesară pentru a evita fuga acesteia și să se asigure că *condițiile materiale necesare în vederea predării sale efective rămân întrunite* câtă vreme nu s-a adoptat nicio decizie definitivă privind executarea [MEA]” (Hotărârea Aranyosi, punctul 102, sublinierea noastră).

64 Hotărârea Aranyosi, punctul 104 *in fine*.

V. Concluzie

88. În temeiul considerațiilor prezentate, propunem Curții să răspundă la întrebările preliminare adresate de Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen (Tribunalul Regional Superior din Bremen, Germania) după cum urmează:

„Articolul 1 alineatul (3), articolul 5 și articolul 6 alineatul (1) din Decizia-cadru 2002/584/JAI a Consiliului din 13 iunie 2002 privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre, astfel cum a fost modificată prin Decizia-cadru 2009/299/JAI a Consiliului din 26 februarie 2009, coroborate cu articolul 4 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, trebuie interpretate în sensul că:

- 1) Existența unor căi de atac judiciare interne care asigură în mod efectiv, în practică, protecția dreptului de a nu fi supus unor tratamente inumane sau degradante în ceea ce privește condițiile de detenție reprezintă un factor extrem de important pentru a elimina riscul de a fi supus acestor tratamente ca urmare a deficiențelor sistemice sau generalizate care afectează anumite grupuri de persoane sau anumite centre de detenție.
- 2) Într-o situație precum cea în litigiu în procedura principală, în care este posibil ca instituirea recentă a unui regim judiciar de garantare a dreptului de a nu fi supus unor tratamente inumane sau degradante ca urmare a condițiilor de detenție din statul membru emitent să nu fi produs toate efectele care ar face ca riscul încălcării sale să fie excepțional, este justificat ca autoritatea judiciară de executare să solicite informații privind condițiile de detenție a persoanei solicitate.
- 3) Autoritatea judiciară de executare trebuie să analizeze de asemenea, ca un factor extrem de important, garanția oferită, dacă este cazul, de autoritatea competentă, administrativă sau judiciară, din statul membru emitent, prin care se angajează că persoana solicitată nu va fi supusă unor tratamente inumane sau degradante în cursul detenției. Întrucât această garanție reprezintă o obligație asumată în mod oficial, nerespectarea ei poate fi invocată în fața autorității judiciare din statul membru emitent.
- 4) Informațiile relevante pentru aprecierea aspectului dacă persoana solicitată riscă să fie supusă unor tratamente inumane sau degradante ca urmare a condițiilor specifice ale detenției sale, trebuie solicitate și primite, în principiu, de la autoritatea judiciară emitentă. Informațiile asumate sau confirmate de autoritatea judiciară emitentă trebuie să prevaleze în cadrul analizei care revine în sarcina autorității judiciare de executare.
- 5) Centrele de detenție de la care trebuie să se solicite informații suplimentare sunt cele în care detenția persoanei solicitate în vederea executării pedepsei aplicate este previzibilă.
- 6) În cazul în care autoritatea judiciară emitentă nu furnizează autorității judiciare de executare informațiile solicitate de aceasta din urmă în conformitate cu articolul 15 alineatul (2) din Decizia-cadru 2002/584/JAI, autoritatea judiciară de executare o poate informa pe cea emitentă că, în aceste condiții, nu continuă procedura de predare.”